

HET LEIDSCHE SENAATSPROTEST

(opgesteld door TELDERS en getekend door 60 „Arische" hoogleeraren)
(31 October 1940)

Een groot aantal hoogleeraren gevoelt tegen de onderteekening van de formulieren betreffende den godsdienst van ouders, grootouders en echtgenoot. of verloofde ernstige bezwaren. Zij stellen er prijs op deze bezwaren ter kennis van Curatoren te brengen met verzoek daarvan aan den waarnemenden Secretaris-Generaal van het Departement van Onderwijs, Kunsten en Wetenschappen mededeeling te doen.

1. Het behoort tot de kostbaarste traditiën van ons Nederlandsche volk in het algemeen en van de Nederlandsche wetenschap in het bijzonder, dat tusschen de verschillende rassen en tusschen de belijders van verschillende godsdiensten met betrekking tot het bekleeden van openbare ambten zoowel als met betrekking tot de waardeering hunner wetenschappelijke prestaties geen onderscheid wordt gemaakt. Met name geldt ten onzent, dat tot de universiteiten, hetzij als docent hetzij als student, behoort te worden toegelaten een ieder, die daartoe bekwaam is. Het is deze traditie, die heden haar formuleering vindt in de artikelen 5 en 176 van de Grondwet, luidende: art. 5: Ieder Nederlander is tot elke lands-bediening benoembaar ;art. 176: De belijders der onderscheidene godsdiensten genieten allen dezelfde burgerlijke en burgerschapsrechten en hebben gelijke aanspraak op het bekleeden van waardigheden, ambten en bedieningen.

2. De onmiskerbare strekking van den maatregel waarvan de ter onderteekening toegezonden formulieren een uitvloeisel zijn is om, in strijd met die traditie en in strijd met het Nederlandsche grondwettelijk recht, onderscheid te maken tusschen Joodscheen niet-Joodsche Nederlanders. Een dergelijk onderscheid wordt reeds met betrekking tot de benoembaarheid tot openbare ambten gemaakt en is zelfs met betrekking tot het ontslag ingevoerd, in zooverre een huwelijk met een Joodsche(n) echtgenoot(e) grond tot onmiddellijk ontslag heet te zijn. Nog is niet bepaald, wat met hen, die de bedoelde verklaring niet kunnen onderteekenen, zal geschieden; doch het feit, dat van hen een opgave van hun inkomen wordt verlangd, toont duidelijk aan, dat verdere discriminatie te wachten is.

3. Het behoort tot de grondbeginselen van het internationale bezettingsrecht, dat de bezetter gehouden is 's lands wetten te respecteren, behoudens het geval van volstreekte onmogelijkheid, zulks in oorlogstijd te doen. Dit beginsel is duidelijk geformuleerd in art 43 van het „Reglement op de wetten en gebruiken van den oorlog te land" van 1899-1907, welk artikel den bezetter verplicht „de respecter les lois en vigueur sauf empêchement absolu". Het geval van volstreekte verhindering in den zin van dit voorschrift zal aanwezig zijn, indien oorlogsnoodzaak of het openbare leven en de publieke orde in het bezette gebied afwijking van de bestaande wetten dwingend zoude eischen. Hiervan is in casu zeker geen sprake. Met name is het den bezetter volstrekt niet geoorloofd zich in te laten met toestanden en opvattingen in het bezette gebied, die op geenerlei wijze met de oorlogvoering en de handhaving van de openbare orde verband houden. Een uitgebreide bewijsvoering op dit punt is overbodig, waar de juistheid van het hier opgemerkte met zoovele woorden door de beste Duitsche kenners van het volkenrecht wordt erkend 1).

4. Daarbij komt, in het bijzonder wat hoogleeraren betreft, nog het feit, dat in de verklaring voorkomt: „Aan den ondergeteekende is bekend, dat hij zich, ingeval vorenstaande verklaring niet juist blijkt te zijn, aan onmiddellijk ontslag blootstelt.”

Het ontslag van hoogleeraren nu is, krachtens art. 39 van de Hooger Onderwijswet, aan de Kroon voorbehouden. De bezetter moge onder omstandigheden bevoegd zijn een hoogleeraar te schorsen, tot een maatregel, die, gelijk het ontslag, verder werkt dan het tijdvak der bezetting, is en blijft alleen de Kroon bevoegd. Het ligt niet op den weg van Leidsche hoogleeraren aan een onwettige verkorting van de rechten en bevoegdheden der Kroon hun goedkeuring en medewerking te verleen.

5. Met bovenstaande beschouwingen stemt geheel overeen hetgeen door den Rijkscommissaris bij herhaling is verklaard omtrent den vasten wil der bezettingsoverheid „de tradities van dit land, opgebouwd in een cultuur van eeuwen," te respecteren en aan het Nederlandsche volk geene hem vreemde ideologie te zullen opdringen.

6. Op vorenstaande gronden meenen bovenbedoelde hoogleeraren, dat een verklaring, die in zoo duidelijken de Nederlandsche traditie's, niet zonder ernstig protest kan worden onderteekend.

1) VERDROSS, „Völkerrecht" blz. 302; HEYLAND in „Wörterbuch des Völkerrechts" II, blz. 158.